POZİTİVİZMİN ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNE ETKİSİ

Nuray KARACA

2.Baskı

ANI yayıncılık

POZİTİVİZMİN ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNE ETKİSİ

Nuray KARACA

POZİTİVİZMİN ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNE ETKİSİ

Nuray KARACA

Ankara, 2015

POZİTİVİZMİN ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNE ETKİSİ

Doç. Dr. Nuray KARACA

©Tüm Hakları Saklıdır.
Bu kitabın basım, yayın, satış hakları Anı Yayıncılık Eğitim ve Danışmanlık San. Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri herhangi bir bilgi depolama ve erişim sistemiyle veya mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, aktarılamaz, dağıtılamaz.

Yayıncı Sertifika No: 16003
Matbaa Sertifika No: 13268
ISBN : 978-605-170-019-9
Kapak Tasarımı : Anı Yayıncılık –*Yeliz GÜNER*
Mizanpaj : Anı Yayıncılık –*Yeliz GÜNER*
Baskı : Sözkesen Matbaası
Adres : İvedik OSB 1518. Sokak Mat-Sit İş Mrk. No:2/40 Yenimahalle-ANKARA
Tel : 0.312 395 21 10

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
KARACA, Nuray
POZİTİVİZMİN ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNE ETKİSİ

Anı Yayıncılık, 2.Baskı, Ankara/Türkiye
2015, **viii+ 288 Sf**, 13,5x21
ISBN : 978-605-170-019-9

Sosyoloji, Pozitivizm, Cumhuriyet
1. Kavramsal Çerçevede Pozitivizm**, 2.** Pozitivizmin Türk Düşünce Dünyasına Yansıması**, 3.** Cumhuriyet Paradigmasının Temelleri**, 4.** Pozitivist Eğilimlerden Cumhuriyet Devrimine Yansımalar

Anı Yayıncılık
Kızılırmak Sok. 10/A
Bakanlıklar / ANKARA
Tel: 0 312 425 81 50 pbx
Faks : 0 312 425 81 11
e-posta : aniyayincilik @aniyayincilik.com.tr
www.http://.aniyayincilik.com.tr

A harfinin evrimi

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 1

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVEDE POZİTİVİZM 7

1.1. Genel Olarak Pozitivizm 7

1.2. Felsefi Anlamda Pozitivizm 13

1.3. Sosyolojik Bakış Açısı Olarak Pozitivizm 22

1.3.1. Pozitivizm Eleştirisi 31

1.3.2. Frankfurt Okulunun Pozitivizm Eleştirisi 37

1.3.3. Genel Değerlendirme 45

2. POZİTİVİZMİN TÜRK DÜŞÜNCE DÜNYASINA YANSIMASI 54

2.1. Tanzimat Dönemi 58

2.2. II. Meşrutiyet Dönemi 66

2.2.1. İslamcılık 69

2.2.2. Türkçülük 75

2.2.3. Batılılaşma/Batıcılık 85

2.2.3.1. Ulum-u İktisadiye ve İctimaiye Mecmuası 92

3. CUMHURİYET PARADİGMASININ TEMELLERİ 126

3.1. Ulusallaşma 139

3.1.1. Türk Dil Tezi 143

3.1.2. Türk Tarih Tezi 153

3.1.3. Kültürün Kaynağı 159
3.2. Çağdaşlaşma 163
3.2.1. Sekülarizm 166
3.2.2. Laiklik 172
3.2.3. Demokrasi 178

4. POZİTİVİST EĞİLİMLERDEN CUMHURİYET DEVRİMİNE YANSIMALAR 186
4.1. Halkevleri 198
4.2. Kadro Dergisi 206
4.3. Köy Enstitüleri 212
4.4. Eğitim Öğretimde Yeni Yönelim ve Uygulamalar 219
4.4.1. Üniversite Problemi 225
4.4.2. Halkçılık ve Milliyetçiliğin Gereği Olarak Köye Yönelme 235
4.4.2.1. Ethem Nejad 237
4.4.2.2. Ziya Gökalp 239
4.4.2.3. Halil Fikret Kanad 242
4.4.2.4. İsmail Hakkı Tonguç 246
4.4.2.5. İsmail Hakkı Baltacıoğlu 248
4.4.2.6. John Dewey 254
4.5. Genel Bir Geğerlendirme 258

SONUÇ 264
KAYNAKÇA 267

- ÖNSÖZ-

2004 yılında tamamlanan bu çalışma Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde, Prof. Dr. Hüseyin Akyüz yönetiminde bir doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Tez çalışması kitaba dönüştürülürken tez adı ile bazı bölümlerde değişiklikler ve kısaltmalar yapılmış, fakat bu çalışmanın temel bakış açısı ve ana metnini sarsacak değişikliklerden ziyade biçimsel olmuştur.

Osmanlı toplum düzeninin sona ermesinden sonra oluşan yeni Türk toplum düzenine bağlı olarak Türk sosyolojisi hareketinde, yeni eğilimler, ortaya çıkarak belirli biçimler almaya başlamıştır. Özellikle bu dönemin birçok sosyologunda batılılaşmak ortak kanı olduğu gibi, pozitivist düşünce kategorisinin temsilcileri olarak değerlendirilen Comte/Durkheim etkilerini açıkça görmek mümkündür.

Çalışmamız 1923-1945 dönemini pozitivist yaklaşımı temel ölçü alarak incelemeye çalışmıştır. Bir vurgu yapmak gerekirse Atatürkçülüğün kültürel ve siyasal alandaki kurumlaşma sürecini merkez alarak bunun yansıması olan pratiklerle pozitivist eğilimler arasındaki bağlantıyı kurarak bu dönemin sosyolog/ideolog katkılarının saptanması hedeflenmiştir.

Cumhuriyetle birlikte yeni Türk toplumuna "Çağdaş Türk" kimliğinin kazandırılması için bilimsel temeller hazırlama misyonu sosyolojiye verilmiştir. Dönemin ünlü sosyoloğu Ziya Gökalp çalışmalarında teorik-epistemolojik bir temellendirme kaygısıyla hareket etmiştir. Bu kaygı Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte o döneme de hakim olmuştur.

Bütün bu görüşler doğrultusunda çalışmamızda yeni devletin ideolojisinin, pozitivizmle özdeşlemesine yardım eden bilimin sosyoloji olduğunun gösterilmesi amaçlanmıştır.

Ancak tarihsel süreçte toplumumuzda yaşanan sosyo-kültürel ve siyasal değişmeler, sosyolojinin artık devletin kimliğiyle değil, toplumun kimliğiyle ilgilenmesini zorunlu kılmıştır.

Bu bağlamda çalışmamızın toplumumuzda Sosyolojinin toplumun bilimi olma mücadelesini analiz etmede de faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Bu konuyu seçmemde gösterdiği hoşgörüden ve çalışmam boyunca benden bilgi ve yardımlarını esirgemeyen danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Hüseyin AKYÜZ'e, her konuda beni destekleyen ve cesaretlendiren, varlığımın sosyolojiyle özdeşleşmesinde rehber olan hocam Prof. Dr. Sabahattin GÜLLÜLÜ'ye Osmanlıca çevirilerde yardımcı olan Ümmühan KARACA'ya tartışmalarıyla katkıda bulunan arkadaşım Cumhur ASLAN'a ve en büyük destekçim eşim Salih KARACA'ya çok teşekkür ederim.

>*NURAYKARACA*